

Maksuperusteinen sovittelu, lakimuutos 1.4.2019 alkaen

Opettajien Työttömyyskassa

Yleistä sovittelusta päivärahasta

- Soviteltua päivärahaa voidaan maksaa, jos
 - Henkilö saa tuloa osa-aikatyöstä (ei jos osa-aikaisuus perustuu omaan aloitteeseen)
 - Henkilön päivittäistä tai viikoittaista työaikaa on lyhennetty lomautuksen johdosta
 - Henkilö saa tuloa enintään kaksi viikkoa kestävästä kokoaikatyöstä
 - Henkilö saa tuloa sivutoimisesta yritystoiminnasta tai ns. omasta työstä
 - Henkilö saa tekijänoikeuskorvauksia, kirjoituspalkkioita tms.
- Etuutta ei voida maksaa, mikäli työnhaku ei ole voimassa TE-toimistossa

Käsitteitä

- Osa-aikatyö työttömyysturvassa
 - Osa-aikaisena työnä pidetään työtä jota henkilö tekee enintään 80 % alan enimmäistyöajasta
- Enimmäistyöaika
 - Enimmäistyöaika lasketaan työehtosopimuksen mukaisesta enimmäistyöajasta, työehtosopimuksen puuttuessa työaikalain enimmäistyöajasta 40 h/vko tai opetustyössä yleensä opetusvelvollisuudesta
 - Esimerkiksi kansalaisopiston tuntiopettajan enimmäistyöaika 21 h/vko → 80 % on 16,8 h/vko

Käsitteitä

- Kokoaikatyö työttömyysturvassa on työtä jota tehdään yli 80 % enimmäistyöajasta (HUOM! Kaksi tai useampi yhdenaikainen osa-aikatyö ei tarkoita kokoaikatyötä vaikka työaika yhteensä olisi yli enimmäistyöajan!)
- Hakujakso
 - Ajanjakso jolta etuutta haetaan, työttömyysturvalain mukaisesti joko 4 peräkkäistä kalenteriviikkoa tai kuukausi (ei siis välttämättä kalenterikuukausi)
 - Määräytyy palkanmaksukauden pituuden perusteella
 - Poikkeus hakujaksoon vain mikäli erityinen syy jakson muuttamiseen (esim. poistuminen "etuuden piiristä": yli 2 viikon kokoaikatyö alkaa, sairauspäiväraha alkaa tms.)

Käsitteitä

- Sovittelujakso on ajanjakso jonka ajalla saatu tulo huomioidaan sovittelussa, voi erota hakujaksosta!

- Esimerkki:

Jäsen on aiemmin hakenut etuutta kalenterikuukausittain ja toimittaa viimeisimmän hakemuksensa ajalta 1.-15.9. (=hakujakso jolta etuutta haettu).

Hakemuksessaan jäsen ilmoittaa ettei hae etuutta enää 16.9.2019 alkaen, koska työllistyy kahdessa osa-aikaisessa työssä.

Jäsenelle maksetaan palkkaa 30.9.2019 toisen osa-aikatyön perusteella yhteensä 700 euroa.

Jäsenen päiväraha maksetaan ajalta 1.-15.9. soviteltuna, koska ajalle 1.-30.9. (=sovittelujakso) kohdistuu osa-aikatyön palkanmaksupäivä.

Päivärahan hakematta jättäminen ei siis vaikuta tulon sovitteluun!

Käsitteitä

- Sovitteluperuste
 - Palkkatyössä (1.4.2019 alkaen) palkanmaksupäivä
 - Ennen lakimuutosta sovitteluperusteena oli työn tekeminen
 - Osa-aikatyöstä tai enintään kaksi viikkoa kestävästä kokoaikatyöstä maksettu palkka
 - Sivutoiminen yritystoiminta on itsessään sovitteluperuste
 - Pääsääntöisesti sovittelu viimeksi vahvistetun verotuspäätöksen perusteella
 - Alkavassa yritystoiminnassa tai laskutuspalveluiden kautta tehtynä myös muita mahdollisuuksia
 - Tekijänoikeuskorvaukset/vastaavat
 - Maksukuukaudesta lukien korvauksen maksamisen perustejakson mukaisesti
 - Esim. korvaus maksetaan 2 krt/vuosi, kesäkuussa maksettava korvaus jaetaan kesäkuusta lukien kuudelle kuukaudelle

Maksuperusteisuus 1.4.2019 lukien

- Sovitellun ansiopäivärahan maksamiseen ja käsittelyyn tuli suuria muutoksia 1.4.2019 alkaen
- Keskeiset muutokset:
 - Työtulon ja tehtyjen työtuntien vaikutus etuuteen huomioidaan vasta sillä sovittelujaksolla jonka kuluessa palkka tehdystä työstä on maksettu
 - Esimerkki: henkilö on osa-aikaisessa työssä jossa palkka maksetaan aina työntekokuukautta seuraavan kuukauden 15. päivä → elokuussa tehdyn työn palkka vaikuttaa syyskuun päivärahaan, koska palkanmaksu on syyskuun haku- ja sovittelujaksolla
 - Osa-aikatyöstä saatu lomarahaa ja lomakorvaus sovitellaan maksuajankohdan mukaisesti, koska ne perustuvat osa-aikatyöhön

Tulojen vaikutus

- Soviteltava tulo pienentää päivärahaa sen ylittäessä laissa määritellyn suojaosan 300 euroa/kuukausi tai 279 euroa/4 viikkoa
 - **Huom! Määräaikainen lakimuutos hakujaksolla joka alkaa 1.6.-31.10.2020.**
- Suojaosan ylittävä tulo pienentää täyttä päivärahaa 50 %:lla
 - Esimerkki
 - Jäsenen täysi päiväraha on 85,00 euroa ja siten kuukauden sovittelujaksolla 1827,50 euroa (kuukaudessa keskimäärin 21,5 etuuspäivää)
 - Osa-aikatyön palkka 1000,00 euroa josta suojaosan ylittävä osuus 700,00 euroa vähentää jakson päivärahaa 50 %:lla → päivärahaa jää maksettavaksi 1477,48 euroa (68,72 euroa/päivä)

Työttömyysturvan laskusääntöjä

- Päivärahaa ei voida maksaa tilanteissa joissa soviteltava palkkatulo ylittää päivärahan perusteena olevan palkan
- Palkka + päiväraha yhteensä voivat enintään olla päivärahan perusteena oleva palkan suuruiset
- Päivärahaa ei voida maksaa mikäli sen yhteismäärä kuukaudessa alittaa 50 % peruspäivärahasta eli n. 16 euroa (vuonna 2020)

Työajan vaikutus

- Työtunnit voivat vaihdella työsuhteen laadusta, työaikajärjestelystä tai muusta syystä huomattavasti eri hakujaksojen välillä
- Työaikatarkastelu tehdään aina sille sovittelujaksolle jona palkka on maksettu
- Työaikatarkastelussa työaika huomioidaan maksettujen työtuntien mukaisena
 - Jos esimerkiksi vuosityöajassa oleva jäsen työllistyy hakujaksolla täydellä työajalla ja palkka maksetaan sopimuksen mukaisesti esim. 70 %:n osalta, tullaan päivärahaa maksamaan 70 %:n palkan ja työtuntien mukaisena
 - Oletus siis, että tilanne tasaantuu toisaalla jolloin työaika alle 70 % mutta palkka kuitenkin maksetaan sen mukaisesti

Työajan vaikutus

- Soviteltua päivärahaa ei voida maksaa, jos työaika sovittelujakson aikana ylittää 80 % alan enimmäistyöajasta
 - Työaikatarkastelu tehdään aina sille sovittelujaksolle jonka aikana palkka on maksettu
- Esimerkki
 - Jäsenellä on kuukauden haku- ja sovittelujakso. Hän on työllistynyt elokuussa osa-aikaisissa töissä siten, että hänen yhteenlaskettu työaikansa on 85 % alan enimmäistyöajasta.
 - Osa-aikatyön palkka elokuun työskentelystä maksetaan syyskuun 15. päivä
 - Työaikatarkastelu tehdään syyskuun sovittelujaksolle, ja koska työaika ylittää 80 % alan enimmäistyöajasta, ei etuutta voida maksaa syyskuulta
 - Elokuun osalta jäsenelle voidaan kuitenkin maksaa täyttä päivärahaa työskentelystä riippumatta, jos elokuulle ei kohdistu mitään palkanmaksupäivää!

Lomautus ja siihen rinnastettavat ajat

- Lomautukseen rinnastettavana aikana pidetään työsopimuksessa mainittua palkatonta ja ilman työntekovelvoitetta olevaa aikaa joka perustuu työnantajan toiminta-aikaan (työssä käytettävän TES:n/VES:n pitää mahdollistaa lomautukseen rinnasteinen aika)
 - Käytännössä koskee lähinnä vapaan sivistystyön oppilaitoksia
 - Yleissivistävässä perusopetuksessa tällaista perustetta ei ole mahdollista käyttää

Lomautus ja siihen rinnastettavat ajat

- Päivärahan maksamiseen kokoaikatyöstä kokonaan lomautetulle (=työaikaa vähennetty 100 %/päivä) ei ole tullut muutoksia
 - Mikäli kokoaikatyöstä lomautetaan kokonaan → lähtökohtaisesti oikeus täyteen päivärahaan jos muut edellytykset (työnhaku voimassa, työssäoloehto yms.) täyttyvät
- Jos lomautus toteutetaan päivittäistä työaikaa lyhentämällä (=työaikaa vähennetty alle 100 %/päivä), maksetaan etuus maksuperusteisen sovittelun sääntöjen mukaisesti
- Sekalomautus-tilanteissa (lomautus toteutetaan osin lyhennetyin työpäivin, osin kokonaisin lomautuspäivin) kannattaa olla yhteydessä työttömyyskassaan

Lomautus ja siihen rinnastettavat ajat

- Osa-aikatyössä lomautukseen rinnasteiselta ajalta voi saada soviteltua päivärahaa
 - Oikeus päivärahaan perustuu edelleen osa-aikatyöhön (= ensisijainen peruste lomautukseen rinnastettavaan syyhyn nähden)
 - Yleensä koko 1 kk:n tai 4 vkon sovittelujakso sovitteluun
- Osa-aikatyössä lomautukseen rinnasteiselta ajalta voi saada täyttä päivärahaa vain
 - Jos lomautukseen rinnasteinen aika on vähintään kalenteriviikon
 - Ja palkanmaksupäivää ei osu normaalille 1 kk:n tai 4 vkon sovittelujaksolle

Työsopimukset ja niiden vaikutus

- Opettajien Työttömyyskassa on aikaisemminkin pyytänyt jäseniä toimittamaan työsopimukset, nimittämiskirjat tms. asiakirjat joista työsuhteen keskeiset ehdot käyvät ilmi
- Edellä mainittujen dokumenttien tärkeys korostuu lakimuutoksen jälkeen, koska kassa tekee päätökset etuuskäsittelyssä olemassa olevien dokumenttien perusteella
 - Esimerkiksi työsopimus jossa työajaksi on sovittu 0-40 h/vko, on laintulkinnassa katsottava osa-aikaiseksi vaikka se olisi toteutunut 40 h/vko työsuhteena → mahdollinen lomarahaa ja -korvaus tulee sovittaa niiden maksuajankohdan mukaisesti
 - Työsuhteen osa-aikaisuus tai kokoaikaisuus ratkaistaan työsuhteen keston ajalle: sopimuksen mukaiset työtunnit jaetaan työsuhteen alku- ja loppupäivän sisällä olevien päivien (5 pv/vko) lukumäärällä (vähennettynä mahdolliset työsopimuksessa mainitut lomautukseen rinnastettavat ajat)

Työsopimukset ja niiden vaikutus 1/2

Esimerkki työsopimuksen merkityksestä: kokoaikainen vai osa-aikainen?

- Kansalaisopiston työsuhde ajalle 10.9.2019 – 16.6.2020
 - Tunteja 20 h/vko 19.4. asti, jonka jälkeen ei pariin viikkoon lainkaan työtä
 - Yksi kurssi 6.5. – 16.6. jossa tunteja 3 h/vko
 - Työsopimuksessa mainittu lomautukseen rinnastettavat ajat: syysloma vko 42, joululoma 16.12.2019-12.1.2020, talviloma vko 9, pääsiäinen 10.4.-13.4.2020.
 - Työaika keskimäärin 538 h : 169 pv (työsuhteen aika miinus työsopimuksessa mainitut lomautukseen rinnasteiset ajat) = $3,18 \text{ h/pv} \times 5 \text{ pv/vko} = 15,92 \text{ h/vko}$
 - kyseessä työttömyysturvalain mukainen osa-aikatyö ($15,92 \text{ h/vko} : 21 \text{ h/vko} = n. 0,76$ eli 76 %)
 - Kaikki palkka, lomarahaa ja lomakorvaus sovitellaan maksuperusteisesti
 - Sovitellun päivärahan saamisen työaikarajaa tarkastellaan maksuperusteisesti

Työsopimukset ja niiden vaikutus 2/2

Esimerkki työsopimuksen merkityksestä: kokoaikainen vai osa-aikainen?

- Jos työsopimukset olisi tehty erillisinä (10.9. – 19.4. omanaan ja 6.5. – 16.6. omanaan)
- Ensimmäinen työsuhde olisi kokoaikatyö → tämän työsuhteen palkkaa, lomarahaa ja lomakorvausta ei soviteltaisi lainkaan
 - Ei oikeutta soviteltuun päivärahaan työsuhteen ajalta pl. lomautukseen rinnastettavat ajat
- Toinen työsuhde olisi osa-aikatyö → tämän työsuhteen palkka, lomaraha ja lomakorvaus soviteltaisiin kun ne maksetaan
 - Oikeus soviteltuun päivärahaan työsuhteen ajalta

Lakimuutoksen taustaa

- Muutoksella on haluttu kannustaa lyhyiden/osa-aikaisten työjaksojen vastaanottamiseen ilman pelkoa toimeentulon viivästymisestä
 - Aikaisemmin palkkalaskelma tuli olla kassalla ennen hakemuksen käsittelyä → jos palkka maksettiin vasta "seuraavan kuun" viimeisenä päivänä, viivästyi hakemuksen käsittely palkanmaksusta johtuen kuukauden
 - Nyt palkka vaikuttaa vasta kun se maksetaan eli jäsen saa etuuden jo hakujakson päätyttyä ja palkka vaikuttaa vasta sen jakson etuuteen jossa se tosiasiallisesti on myös jäsenen käytössä

Opetk:n havaintoja

- Lakimuutos helpottaa satunnaisten työkeikkojen vastaanottamista
- Valtaosalla osa-aikaista työtä tekevillä jäsenillä ei muutosta aiempaan (jos palkka maksetaan aina työntekokuukautena)
- Osalla jäsenistä päiväraha maksetaan säännöllisesti edellisen kuukauden tulojen mukaan soviteltuna
- Osalta jäsenistä kesäajan etuudet evättiin kokonaan tai ne maksettiin edellisiä vuosia pienempänä johtuen lakimuutoksen sovitteluperusteen muutoksesta (lomarahat ja –korvaukset nyt sovittelun piirissä jos ne perustuvat osa-aikaiseen työhön)
- Lomautukseen rinnasteisten aikojen käsittely osa-aikatyötä tekevien kohdalla muuttuu (ei useinkaan voida maksaa täyttä päivärahaa)

Opetk:n havaintoja

- Työsopimukset ja työnantajan palkanmaksurytmi vaikuttaa suuresti etuuden määrään ja joissain tapauksissa etuusoikeuteen
 - Esim. osa-aikainen työskentely päättyy huhtikuussa
 - Palkka huhtikuun työtunneista maksetaan toukokuussa ja lomarahat kesäkuussa
 - Toukokuussa soviteltua päivärahaa (vaikka ei työssä, mutta palkanmaksu)
 - Kesäkuussa soviteltua päivärahaa (vaikka ei työssä, mutta osa-aikatyön lomarahan maksu)
 - Toisaalta jos osa-aikatyö alkaa syyskuussa ja ensimmäinen palkka maksetaan lokakuussa, on syyskuulta oikeus täyteen päivärahaan vaikka tekeekin työtä!

Esimerkeistä

- Seuraavat esimerkit ovat ns. perustapauksia. Esimerkkien mukaisissa tilanteissa sovittelun päivärahan saamiselle ei ole mitään estettä, esim.
 - Työaika ei ylitä sovittelun päivärahan saamisen rajaa
 - Huomioitava palkka ei ylitä sovittelun päivärahan saamisen rajaa

Muutamia esimerkkejä

- Kokonaan työtön henkilö (hakujaksona kalenterikuukausi) aloittaa 10.9. osa-aikatyön jonka ensimmäinen palkka maksetaan 15.10.
 - Oikeus täyteen etuuteen hakujaksolta 1.9.-30.9.
 - Oikeus soviteltuun etuuteen haku- ja sovittelujaksolta 1.10.-31.10. (syyskuun palkka ja työtunnit vaikuttamassa)
- Kokonaan työtön henkilö (hakujaksona kalenterikuukausi) aloittaa 10.9. kokoaikatyön jonka ensimmäinen palkka maksetaan 15.10.
 - Ei oikeutta etuuteen 10.9. alkaen, koska aloittanut yli kaksi viikkoa kestävänsä kokoaikatyön

Muutamia esimerkkejä

- Kokonaan työtön henkilö (hakujaksona kalenterikuukausi) aloittaa 10.9. kaksi osa-aikatyötä joiden ensimmäiset palkat maksetaan (työ 1) 30.9. ja (työ 2) 15.10.
 - Oikeus soviteltuun etuuteen ajalta 1.9.-30.9. työ 1:n palkkojen ja työtuntien mukaisesti
 - Oikeus soviteltuun etuuteen ajalta 1.10.-31.10. Etuuden määrään vaikuttaa kaikki sovittelujaksolla ansaitut tulot eli työ 2:n palkka sekä mahdollinen työ 1:n palkka maksupäivältä 31.10.

Muutamia esimerkkejä

- **Osa-aikatyö** keskeytyy lomautukseen rinnasteisen ajan johdosta viikolle 8 (oppilaitoksen talvilomaviikko, keskeytyksestä on sovittu työsopimuksessa ja käytettävä TES mahdollistaa keskeytyksen)
 - Etuus maksetaan *soviteltuna* myös lomautukseen rinnasteiselta ajalta, jos normaalilla 1 kk:n tai 4 vkon sovittelujaksolla on palkanmaksupäivä
 - Etuus maksetaan *täytenä* lomautukseen rinnasteiselta ajalta, jos normaalilla 1 kk:n tai 4 vkon sovittelujaksolla ei ole lainkaan palkanmaksupäivää

Muutamia esimerkkejä

- **Kokoaikatyö** keskeytyy lomautukseen rinnasteisen ajan johdosta viikolle 8 (oppilaitoksen talvilomaviikko, keskeytyksestä on sovittu työsopimuksessa ja käytettävä TES mahdollistaa keskeytyksen)
 - Etuus maksetaan *täytenä* lomautukseen rinnasteiselta ajalta, jos ko. ajalla ei ole mitään muuta sovitteluperustetta (osa-aikatyön palkanmaksupäivä, yritystoiminnan tulo, satunnainen työ, jne.)

Muutamia esimerkkejä

- Osa-aikatyö keskeytyy lomautukseen rinnasteisen ajan johdosta kiirastorstaista 28.3.- toiseen pääsiäispäivään 1.4.
- Palkanmaksupäivä maaliskuun osa-aikatyöstä on 28.3. jossa maksetaan koko maaliskuun osa-aikaisen työn palkka 1500,00 euroa yhteensä 60 tunnilta
- Jäsen "A" hakee etuutta vain keskeytyksen ajalta
 - Hakemuksen käsittelyssä työaikatarkastelu ja tulojen huomiointi tehdään kuukauden sovittelujaksolle, soviteltu päiväraha maksetaan haetulta ajalta 28.3.- 1.4. (yhteensä 3 etuuspäivää)
- Jäsen "B" hakee etuutta koko kuukauden sovittelujaksolta esim. 10.3.-9.4.
 - Hakemuksen käsittelyssä työaikatarkastelu ja tulojen huomiointi tehdään kuukauden sovittelujaksolle, soviteltu päiväraha maksetaan haetulta ajalta 10.3.- 9.4. (yhteensä 22 etuuspäivää)

työttömyysturvaa koskevat väliaikaiset lakimuutokset 16.3.2020 alkaen

- Omavastuu aika
 - Päiväraha maksetaan omavastuuajan estämättä, jos ensimmäinen omavastuupäivä on ajalla 16.3. – 31.12.2020. Jotta päivärahan maksatus voidaan aloittaa, tulee hakijalla olla muiden ehtojen osalta oikeus päivärahaan (mm. esteetön lausunto TE-toimistosta).
- Työssäolo- ja jäsenyysehto
 - Jos palkansaajan työssäoloehto ei muutoin täyty, häneen voidaan soveltaa väliaikaisen lain voimassa ollessa lyhyempää työssäolo- ja jäsenyysehtoa.
 - palkansaajan työssäolo- ja jäsenyysehto ovat 13 viikkoa.

Työttömyysturvaa koskevat väliaikaiset lakimuutokset 16.3.2020 alkaen

- Enimmäismaksuaika
 - Lomautettujen enimmäismaksuajan jäädyttäminen ajalla 16.3. – 30.6.2020
 - Enimmäismaksuajan jäädyttäminen ajalla 1.7. – 31.12.2020. Tämä koskee kaikkia työttömyyspäivärahaa saavia työttömyyden syystä tai alkamisajankohdasta riippumatta.
- Erityisestä sovittelujaksosta ja laskennallisesta palkasta luopuminen
 - Määräaikaisen lain voimassa ollessa myös erityisestä sovittelujaksosta ja laskennallisesta palkasta luovutaan. Sovittelujakso on siis aina 4 peräkkäistä kalenteriviikkoa tai kuukausi, vaikka jaksoon sisältyisi päiviä, joilta ei ole etuusoikeutta.
 - Sovelletaan hakujaksoilla, joka alkaa 11.5.2020 tai viimeistään 31.10.2020.

työttömyysturvaa koskevat väliaikaiset lakimuutokset 16.3.2020 alkaen

- Suojaosan korottaminen
 - Suojaosan määrää korotetaan väliaikaisesti siten, että suojaosan määrä on
500 euroa /kuukauden sovittelujakso
465 euroa / 4 peräkkäisen kalenteriviikon sovittelujakso.
- Korotettua suojaosaa sovelletaan niin palkka- kuin yritystuloonkin.
- Muutosta sovelletaan, kun päivärahaa maksetaan hakujaksolta, joka alkaa aikavälillä 1.6. – 31.10.2020.

Materiaalista

- Tämä materiaali pohjautuu työttömyysturvainsäädäntöön ja sen soveltamisesta annettuihin soveltamisohjeisiin elokuun 2020 mukaisena
- Materiaali on sellaisenaan yleisluonteinen kuvaus lainsäädännöstä ja etuuksista eikä kaikkia erityistapauksia ole selvyiden vuoksi erikseen käyty materiaalissa läpi
- Lisätietoa työttömyysturvasta löytyy Opettajien Työttömyyskassan kotisivuilta www.opetk.fi
- Kätevin yhteydenottokanava työttömyyskassaan on sähköinen Openetti-palvelumme jonka linkki löytyy kotisivuiltamme
- Huomaathan, että kassa ei lainsäädännöstä johtuen voi tehdä edullisuusvertailua ja päätökset voimme tehdä vain hakemusasiakirjojen perusteella